

Perustuslakivaliokunta

Hallituksen vuosikertomus 2021

Tarkastusvaliokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen vuosikertomus 2021 (K 2/2022 vp): Asia on saapunut perustuslakivaliokuntaan lausunnon antamista varten tarkastusvaliokunnalle. Määräaika: 30.9.2022.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- hallitussihteeri Pamela Sarasmo, oikeusministeriö
- lainsäädäntöneuvos Janina Groop-Bondestam, oikeusministeriö
- yhdenvertaisuusvaltuutettu Kristina Stenman, Yhdenvertaisuusvaltuutetun toimisto
- erityisasiantuntija Pirkko Selin-Grönlund, Kuurojen Liitto ry

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- Ahvenanmaan maakunnan hallitus

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Arvioinnin lähtökohdat

(1) Perustuslakivaliokunnan mukaan valiokuntien on huolehdittava eduskunnan lausumiin kohdistuvasta seurantatehtävästä hallituksen kertomusta käsiteltäessä (ks. PeVM 1/2014 vp).

(2) Eduskunta on hallituksen vuosikertomuksen 2021 liitteestä 3 ilmenevästi hyväksynyt perustuslakivaliokunnan ehdotuksesta kaksi lausumaa. Lausumat koskevat viittomakieltä käyttävien oikeuksia (HE 294/2014 vp, PeVM 10/2014 vp, EV 346/2014 vp) ja Ahvenanmaan itsehallintolain muuttamista (HE 320/2018 vp, PeVM 12/2018 vp, EV 259/2018 vp).

Viittomakieltä käyttävien oikeudet

(3) Viittomakielilaki tuli voimaan 1.5.2015. Lain hyväksymisen yhteydessä hyväksytyssä eduskunnan lausumassa edellytetään, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin sen turvaamiseksi, että viit-

Valiokunnan lausunto PeVL 40/2022 vp

tomakieltä käyttävien oikeudet toteutuvat koko maassa siten kuin heidän kielellisiä oikeuksiaan koskevaa lainsäädäntöä laadittaessa on tarkoitettu.

(4) Hallituksen kertomuksessa on tehty selkoa muun muassa viittomakieliasioiden neuvottelukunnan toiminnasta ja viittomakielilain arviointia koskevan selvitystyön jatkumisesta oikeusministeriössä. Kertomuksessa viitataan myös ensimmäisen viittomakielibarometrin julkaisuun alkuvuodesta 2021 sekä joulukuussa 2021 eduskunnalle annettuun hallituksen kertomukseen kielilainsäädännön soveltamisesta, jossa tarkastellaan muun muassa viittomakieltä käyttävien henkilöiden kielellisten oikeuksien toteutumista erityisesti digitalisaation, poliisi- ja pelastustoimen sekä opetuksen näkökulmasta. Huomiota kiinnitetään myös vuoden 2021 aikana valmisteltuun ehdotukseen hallituksen kielipoliittiseksi ohjelmaksi sekä valtioneuvoston yhteisen selvitys- ja tutkimustoiminnan puitteissa teetettyyn tutkimukseen kuuroihin ja viittomakielisiin Suomen historiassa 1900-luvulta nykypäivään kohdistuneista vääryyksistä sekä niiden käsittelyyn tarkoitettun totuus- ja sovintoprosessin käynnistämisen edellytyksistä.

(5) Perustuslakivaliokunnan mielestä sanottu osoittaa, että viittomakieltä käyttävien oikeuksia on valtioneuvoston toiminnassa pyritty edistämään. Saamansa selvityksen perusteella perustuslakivaliokunta kuitenkin kiinnittää edelleen huomiota jo viittomakielilain säätämisen yhteydessä esillä olleisiin sekä valiokunnan sittemmin esiin nostamiin ongelmiin kielellisten oikeuksien toteutumisessa (ks. tarkemmin PeVL 31/2021 vp, kappale 7 ja 8).

(6) Perustuslakivaliokunnan mielestä lausuma on edelleen tarpeellinen ja se tulee säilyttää.

Ahvenanmaan itsehallintolain muuttaminen

(7) Eduskunnan lausumassa edellytetään, että hallitus ryhtyy pikaisiin toimiin Ahvenanmaan itsehallintolain kokonaisuudistuksen toteuttamiseksi.

(8) Hallituksen kertomuksessa on tehty selkoa hallitusohjelman Ahvenanmaan itsehallintoa koskevista kirjauksista ja itsehallintolain kokonaisuudistuksen vaiheista kertomusvuonna ja sitä ennen. Perustuslakivaliokunnan saaman selvityksen mukaan valmisteilla olevaa hallituksen esitystä uudeksi Ahvenanmaan itsehallintolaiksi ei kuitenkaan anneta tällä vaalikaudella. Tarkoituksena on kuitenkin mahdollisuuksien mukaan sisällyttää hallituksen lainsäädäntösuunnitelmassa mainittuun Ahvenanmaan itsehallintolain 30 §:n muuttamista koskevaan esitykseen myös muita kokonaisuudistusuunnokseen sisältyviä yksittäisiä pykäläiä.

(9) Oikeusministeriö on lisäksi 5.9.2022 sitoutunut asettamaan työryhmän selvittämään eräitä itsehallintolain suhdetta perustuslakiin koskevia kysymyksiä.

(10) Sanottu huomioon ottaen lausuma on edelleen tarpeellinen ja se tulee säilyttää.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSESITYS

Perustuslakivaliokunta esittää,

Valiokunnan lausunto PeVL 40/2022 vp

että tarkastusvaliokunta ottaa edellä olevan huomioon.

Helsingissä 15.9.2022

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Johanna Ojala-Niemelä sd
jäsen Outi Alanko-Kahiluoto vihr
jäsen Bella Forsgrén vihr
jäsen Olli Immonen ps
jäsen Hilikka Kemppi kesk
jäsen Mikko Kinnunen kesk
jäsen Anna Kontula vas
jäsen Mats Löfström r
jäsen Jukka Mäkynen ps
jäsen Sakari Puisto ps
jäsen Heikki Vestman kok
varajäsen Sari Tanus kd

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Mikael Koillinen